
ARHIP CIBOTARU: UN POET LA PORȚILE ÎNCHISE

Alexandru Burlacu

Institutul de Filologie Română „Bogdan P.-Hasdeu”

Rezumat: Arhip Cibotaru, un reprezentant al fenomenului poetic șaizecist, ilustrează tipul scriitorului, nelipsit de talent, marcat de cultura literară în spiritul timpului, înregimentat plenar în promovarea ideologiei de import sovietic. A semnat romanul-foileton „Umbra comorilor” (1967) și un volum de comedii „Șase de dobă” (1981). A plătit tribut regimului totalitar. După 1990 se arată sarcastic și ironic, încercând să-și justifice poetic „destinul-vânător”, o imaginară luptă cu „morile de vânt”. În ultimă instanță, poezia lui se vrea o reanimare, o remitologizare a unei biografii sentimentale în fața destinului fatal.

Cuvinte-cheie: poezie, biografie, ironic, sarcastic, sentimental, meditativ.

Abstract: Arhip Cibotaru, a representative of the sixtyth poetic phenomenon, illustrates the type of writer, not lacking in talent, marked by literary culture in the spirit of time, fully regulated in the promotion of Soviet import ideology. He signed the foil novel „Shadow of Treasures” (1967) and a volume of comedies „Six of The Doba” (1981). He paid tribute to the totalitarian regime. After 1990 he was sarcastic and ironic, trying to poetically justify his „destiny-hunter”, an imaginary battle with „windmills”. Ultimately, his poetry is meant to be a reanimation, a remythologization of a sentimental biography in the face of fatal destiny.

Keywords: poetry, biography, ironic, sarcastic, sentimental, meditative.

Arhip Cibotaru ilustrează tipul scriitorului, nelipsit de talent, marcat de cultura literară în spiritul timpului, înregimentat plenar în promovarea ideologiei de import sovietic. A semnat romanul-foileton „Umbra comorilor” (1967) și un volum de comedii „Șase de dobă” (1981). În poezie este, pe rând, un liric romantic, nostalgic, meditativ. A plătit tribut regimului totalitar. După 1990 se arată sarcastic și ironic, încercând să-și justifice poetic „destinul-vânător”, o imaginară luptă cu „morile de vânt”. În ultimă instanță, poezia lui se vrea o reanimare, o „remitologizare” a unei biografii sentimentale, a unei biografii fără biografie, în fața destinului fatal.

Poezia lui Arhip Cibotaru se decantează în „Ultimul Noe” (1999); „Inscripții pe turnul Babel” (2000); „La porțile închise” (2007) și „Această inimă” (2007), ultimul volum e o selecție de autor din ampla sa creație aservită, în mare parte, „literaturii de comandă”. În textele mai noi, uneori cantabile, e sentimental-me-

ditativ, ironic sau sarcastic. Nu și-a renegat poezia ocazională, probabil motivat că „au păcătuit și alții”, dar s-a lepădat, fără zgomot, de trecutul său literar, încercând totuși după '90 câteva selecții antologice. Reflecțiile poetice despre „stilou” sunt, de fapt, un fel de *pro domo sua* exprimate la modul general: „Stiloul acesta-ntr-o mână dibace/ În melodii se preface./ Poate să bucure și să mângâie,/ Din piatră seacă storcând apă vie,/ Poate să zburde ca un copil,/ Să rădă ca primele flori din april,/ Bătrân să treacă prin clipe pustii,/ Să plângă ca ploile-n toamne târzii./ Stiloul acesta-ntr-o mână nătângă/ Nu știe să rădă, nu știe să plângă,/ Apa vie-o preface în piatră,/ Îi pare că știe să cânte, dar latră./ Poate să scuipe, poate să muște,/ De după colț e în stare să-mpuște,/ Seamănă ură,-ncolțește mânia.../ Mă tem să mă joc cu el pe hârtie” („Stiloul”).

Poetul, intransigent, nu și-a făcut *mea culpa* (un proces de conștiință în bine cunoscuta manieră stalinist-jdanovistă, nu știi cum se

întorc timpurile, nu întâmplător, deputat din partea agrarienilor), dar unele meditații asupra echilibristicii cuvântului trimit la situația umilă a artistului compromis cu mici gheșefturi: „Echilibriști, pășiți atent pe sârmă/ Sub bolți de circ, în joc de proiectoare,/ Vă stea norocul neclintit la cârmă,/ Când sârma vrea să scape de picioare.// Gestul căderii din realitate/ Îl imitați, știindu-l că există./ Dar într-o zi și arta se prea poate/ Să fie o realitate tristă.// Cu riscu-ascuns în nervi și în călcăie/ Veniți din veac în veac, din trupă-n trupă,/ Alunecând pe-un fir de melodie/ Ce-i gata-n orice clipă să se rupă.// V-aplaudă curajul spectatorii,/ Ținându-și răsuflarea-ntretăiată,/ Cu mersul vostru scuturați fiorii/ Și inimile faceți să se zbată.// Dar arta voastră veche și-ndrăzneată/ Au pervertit-o toți afaceriștii,/ Fac circ din fraze și fac circ din viață,/ S-au prea-nmulțit de tot echilibriștii.// Echilibrist pe sârme de cuvinte./ Ca melcul lunecos după o ploaie,/ Chiar și când spune-un lucru drept te minte,/ Căci tot ce-i drept el strâmbă și îndoiaie.// Echilibrist pe sârmă de gâlceavă,/ Ce în de noi cu bârfa sa ne ceartă/ Și-o ia la fugă fără de zăbavă,/ Și fuga pentru-acesta e o artă.// Sub bolți de circ, prin valuri de lumină/ Alunecați ca într-un basm feeric./ Pășiți atent, nu voi sunteți de vină/ Că alții merg pe sârme de-ntunerice.// Și dacă își frâng gâtul câte unii,/ Și-l frângă cât mai des,/ Mai mulți de-odată,/ Căci au făcut gheșeft, mergând pe funii,/ Din arta veche, de la voi furată” (Echilibriști).

Din gheșefturi în gheșefturi presentimentul golului e copleșitor: „Locul gol de lângă mine./ Golu-acesta-i și în piept./ Golu-n casă îmi răsună./ Ce mai sper și mai aștept?// Golu-n loc de-o creangă ruptă./ În copac cum s-o mai sui?/ Pe aici era pădure,/ Și pădurea astăzi nu-i.//Golu-n unghiul de cucoare/ Adu-nate sus în cer,/ Au zburat de-aicea toate./ Ce aștept și ce mai sper?// Golu-n locul unui cântec,/ Ce-l știusem pe de rost./ Până nu demult pe-aicea/ Numai cântece au fost.// Golu-n zi și

golu-n noapte./ Ceasul meu n-are-un minut./ Vremea a plecat cu tine/ Pe un drum necunoscut.// Golu-n locul unei stele,/ Ce-a fost umbra ta de sus./ Numai după steaua asta/ Aș afla-ncotro te-ai dus” („Vid”).

Meditațiile asupra „morilor” („Între naștere și moarte/ Toate morile lucrează”), asupra destinului fatal copleșesc poezia ultimilor ani de viață. De destinul-vânător nu te poți ascunde, pădurile simbolice dispar una după alta, ogarii, șoimii vânătorului sunt pe aproape, nu e nicio scăpare din „goană”, nici în „vrăjitele perii”. Totul e proiectat pe un fundal intertextual, cu reminiscențe simbolice în tradiția „vieții ca o pradă”: „Cum mai dispar pădurile în urma noastră!/ Următorului i se-aud pașii cum sună./ Ne ascundem de el într-o margine-albastră/ A ultimului crâng, să mai fim împreună./ Dar cât vom sta prin poiene de pace?/ Vânătorul și-a dezlegat ogarii din funii,/ Antrenate, potăile-acestea dibace/ I-au adu-mecat de acuma pe unii./ Șoimii vânătorului cu aprige pliscuri/ Ne vor descoperi manevrele înșelătoare./ Va cădea câte-o stea piezișă spre piscuri/ Cu noi odată, cu fiecare./ Să ne ținem la un loc!/ Ce vorbă înceată./ Dar e ultimul crâng și vânătoru-i aproape./ Iar în față ne-așteaptă-o câmpie curată/ Fără dealuri și fără ape./ Cel ce ne mână/ Grozav se pricepe/ A ne scoate la locuri deschise ca-n palmă,/ De abia în clipa ceea va-ncepe/ Vânătoarea sa calculată și calmă./ Numai un lucru următorul nu știe,/ Că sânge de basme prin noi se urcă,/ Și mânându-ne înspre câmpie,/ O să mai aibă cu noi de furcă./ Ne-au rămas moștenire vrăjitele perii/ De la voinici, pentru cumpene grele./ Le vom arunca în culorile serii/ Păduri nesfârșite să crească din ele./ Pregătiți semințele-acestea rare,/ Cei ce le-ați păstrat,/ în subsoluri de inimi, –/ E ultimul crâng ce ne ține-apărare,/ Vânătorul e-aproape, sorocul e minim./ Ieșim din crâng să ne vadă insul –/ Timpul pornit peste noi ca un gâde./ Cresc din perii păduri,/ Și mai râdem de dânsul/ Pentru faptul că tot el

la urmă va râde” („Goană”). Este poate cel mai bun poem din tot ce a lăsat Arhip Cibotaru, poetul.

Un poem cântat de Tudor Gheorghe îl face cunoscut în țară: „Au înnebunit salcâmi/ De atâta primăvară,/ Umblă năuciți prin vânturi/ Cu tot sufletu-n afară.// Și l-au scos spre dimineață/ Alb și încărcat de rouă,/ Cu miresme tari de ceruri,/ Smulse dintr-o taină nouă.// Au înnebunit salcâmi,/ Și cu boala lor odată/ S-a-ntâmpilat ceva, îmi pare,/ Și cu lumea asta toată.// Parcă s-a făcut mai clară,/ Parcă s-a făcut mai bună,/ Parcă dragostea întreagă/ Vrea pe note să și-o pună.// Păsările aiurite/ Își scot sufletul din ele/ Alungat de doruri multe/ Călătoare printre stele.// S-a-mbătat pădurea verde,/ Nu mai pare-atât de calmă,/ Ține luna lunguiață,/ Ca pe-o inimă, în palmă.// Nu-mi vezi sufletul cum iese/ În haotice cuvinte?/ Au înnebunit salcâmi,/ Iar tu vrei să fii cuminte” („Salcâmi”).

Un alt poem citabil e și „Ultimul Noe”: „Numai apă în jur, numai apă,/ Frige soarele – ochi de ciclop,/ De pierzanie nimeni nu scapă/ După cel de al doilea potop.// Mai trăiesc, mai

plutesc – în ce parte?/ Poate-s unicul om de pe glob/ Neatins deocamdată de moarte,/ Dar la ea osândit ca un rob.// Robul apelor – nici o salvare/ Nu există din mrejele lor,/ Pot să plâng, pot să strig cât de tare,/ n-am de unde-aștepta ajutor.// Orizontul e gol, nu se-arată/ Nici un țărm – un pustiu cenușiu,/ Mai trăiesc, mai plutesc deocamdată –/ Până când? Până unde?... Nu știu.// Porumbeii se-ntoarnă din zare,/ N-au în ciocuri lăstari de măslin./ În vâltoare, ca drobul de sare,/ S-a topit Araratul divin.// Stă Adam la-nceput, eu – la urmă,/ Paranteza mi-e dat să închid./ Toate-odată cu mine se curmă,/ Se apropie Marele Vid.// Apa-adâncă, mi-e gândul de ceață,/ Dar te-ntreb: nu ți-e frică de zei?/ Pic cu pic tu ne-ai dat altă viață/ Și-acum dintr-o dată ne-o iei.// Apa-și crește flămândeale valuri/ Până-nghite și ochiul ceresc,/ Nu văd maluri și nici idealuri,/ Dar plutesc, dar trăiesc... Dar trăiesc?// Soarta noastră deloc n-a fost dreaptă,/ Dar sunt gata prin ani prin ani s-o mai port/ Și nu mor cât mai cred că m-așteaptă/ Nu știu unde și nu știu ce port”.